

Ю. Маринич,
здобувачка першого (магістерського) рівня вищої освіти,
Н. Христинич,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ УЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ НАВЧАННЯ

У статті аналізуються особливості мовлення учителя у процесі розвитку в учнів лексико-граматичних навичок, а також навичок аудіювання, говоріння, читання та письма. Розглядається вплив інтерактивних методів на якість викладання та розвиток навичок мовлення учнів на різних етапах навчання. Об'єктом дослідження є особливості мовлення учителя англійської мови на різних етапах навчання у ЗЗСО, включаючи початкову школу (1-4 класи), базову школу (5-9 класи) та старшу профільну школу (10-11 класи). Автор доходить висновку, що адекватне розуміння учителем особливостей навчання на кожному етапі сприяє вдосконаленню методів викладання для забезпечення ефективного формування навичок усного та писемного мовлення учнів.

Ключові слова: англійська мова; мовлення; етап; метод; ЗЗСО, інтерактивні технології.

Постановка проблеми. Мовлення учителя англійської мови формує комунікативну компетенцію учнів в говорінні як систему навичок та вмінь, необхідних для створення усних мовленнєвих висловлювань, адекватних з точки зору мовних, мовленнєвих, соціокультурних норм, вимог ситуації, власних намірів, взаємин співрозмовників тощо.

Метою статті є розкрити особливості мовлення учителя англійської мови на різних етапах навчання учнів ЗЗСО.

Аналіз останніх джерел досліджень і публікацій. Проблема мовлення учителя англійської мови розглядається у площині загальної проблеми створення педагогічних умов комунікативного навчання, яку останнім часом досліджують українські учені (Красненко & Лазоренко, 2020 [1]; Kharchenko & Khrystych, 2022 [2]; Khrystych, 2020 [3]).

Виклад основного матеріалу дослідження. Мовлення учителя англійської мови може відрізнятися залежно від вікових та рівневих особливостей учнів. Основні особливості мовлення учителя англійської мови на різних етапах навчання у ЗЗСО такі:

1. Початкова школа (1-4 класи).

На цьому етапі учителю необхідно користуватися зрозумілою для учнів мовою. Він має використовувати багато ігрових та пісенних елементів, а також інші методи, які стимулюють увагу та цікавість учнів. Важливо постійно повторювати вже вивчений матеріал, щоб закріпити його в пам'яті учнів.

Учителю важливо підтримувати мотивацію навчання учнів, створюючи атмосферу довіри та підтримки. Він повинен хвалити учнів за їх успіхи та давати їм можливість вільно висловлювати свою думку та підтримувати ідеї. Слід пам'ятати про відпочинок та ігри, які допомагають учням розслабитись та зберегти інтерес до навчання англійської мови.

2. Базова школа (5-9 класи).

На цьому етапі учителю потрібно більше уваги приділяти розвитку навичок читання, письма та говоріння, використовуючи відповідні методи. Учителю варто звертати увагу на правильну вимову та граматичну правильність учнів. Також варто користуватися різноманітними джерелами інформації, щоб розширити словниковий запас та підвищити рівень загального розвитку учнів. Мовлення учителя англійської мови на етапі базової школи повинно бути наступним:

- Чітким та зрозумілим. Важливо, щоб учитель чітко та правильно вимовляв слова.
- Граматично правильним. Учитель повинен використовувати граматичні структури для того, щоб учні могли навчитись правильної мови.
- Різноманітним. Учитель повинен використовувати різні види мовленнєвої діяльності, наприклад, діалоги, відповіді на запитання, аудіювання, говоріння, читання та письмо.
- Адаптованим до рівня учнів. Учитель повинен вживати мовні конструкції, зрозумілі для учнів.
- Мотиваційним. Учитель повинен демонструвати учням практичне застосування англійської мови та мотивувати їх до активної участі на уроках.
- Розвиваючим. Учитель повинен створювати умови для розвитку мовних навичок учнів, наприклад, стимулювати їх до говоріння та письма.
- Коректним. Учитель повинен уникати використання слів та висловлювань, що можуть образити чи принизити учнів, та поводитись з ними увічливо та шанобливо.

Ці особливості мовлення учителя англійської мови на етапі базової школи допоможуть досягти максимального ефекту в навчанні та розвитку мовленнєвих навичок учнів. Вони також використовуються і для учнів старшої профільної школи.

3. Старша профільна школа (10-11 класи).

Для більш ефективного навчання на цьому етапі учителю краще використати такі методи як:

1. Метод проєктів: учні працюють у групах над проєктами з різних тематик, під час яких вони мають можливість удосконалити свої мовленнєві навички.
2. Метод ігрових ситуацій: учні грають ролі, що дозволяє їм вживати нові мовні конструкції та вдосконалювати свої навички у спілкуванні.
3. Метод проблемного навчання: учні вирішують реальні проблеми та задачі, що вимагають використання англійської мови в різних контекстах.
4. Метод взаємного навчання: учні працюють у парах чи групах, де навчаються одне від одного, використовуючи англійську мову в процесі спільної роботи.

5. Метод роботи з аутентичними матеріалами: учні працюють з різноманітними матеріалами, такими як відео-, аудіо-тексти, що допомагає їм вдосконалити свої мовленнєві навички та розширити свій словниковий запас.

6. Метод перевернутого класу: учні вивчають матеріали вдома, а на уроці виконують завдання та практикуються у мовленні.

Крім цих методів, на уроках мовлення англійської мови в старшій профільній школі можна використовувати різні види вправ та завдань, такі як дебати, рольові ігри, презентації, письмові та усні творчі завдання, що допоможуть учням вдосконалити свої мовленнєві навички та зрозуміти навчальний матеріал.

На етапі підготовки до ЗНО (Зовнішнього Незалежного Оцінювання) та НМТ (Національного Мультипредметного Тесту) учителю англійської мови потрібно звернути увагу на наступні особливості мовлення:

- Чіткість та точність висловлювання: важливо, щоб учитель говорив чітко та зрозуміло, щоб учні могли наслідувати його мовлення.

- Використання академічної лексики: на підготовчих заняттях до ЗНО та НМТ, учитель повинен активно використовувати академічну лексику та терміни, що використовуються в тестах.

- Розширення словникового запасу: учитель повинен пропонувати учням різні вправи та завдання, що допомагають розширити словниковий запас, наприклад, вправи на знаходження антонімів, синонімів, перефразування тощо.

- Вправи на розвиток граматичних навичок та умінь: важливо, щоб учитель запропонував учням вправи, які допомагають розвивати граматичні навички та вміння формулювати речення з правильною структурою.

- Практика в усному та писемному мовленні: учитель повинен надавати можливість учням практикуватися в усному та писемному мовленні, наприклад, шляхом написання творів, складання діалогів та монологів, а також виступів перед класом.

- Використання додаткових ресурсів: учитель може використовувати додаткові ресурси, такі як підручники для підготовки до ЗНО та НМТ, додаткові матеріали, відео та аудіозаписи для підвищення ефективності занять.

На цьому етапі учні вже мають достатній рівень володіння мовою, тому учителю варто більше уваги приділяти розвитку навичок аудіювання та говоріння. Учителю варто використовувати більш складну мову та акцентувати увагу на граматичній правильності та відповідній вимові.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи особливості використання мовлення на різних етапах навчання, слід зазначити, що учителі мають адаптувати свій стиль та методи навчання до вікових особливостей учнів. На початковому етапі навчання важливо використовувати просту та зрозумілу мову, зосереджуватися на розвитку навичок вимови та навичок аудіювання. На етапі базової школи учителі повинні звертати увагу на розвиток лексичних та граматичних навичок, а також на розвиток навичок читання та письма. На етапі старшої профільної школи учителі мають зосередитися на поглибленому вивченні граматики та лексики, а також на розвитку навичок спілкування та вмінні вести дискусії. На етапі старшої профільної школи учителі повинні готувати учнів до складання іспитів ЗНО та

НМТ, розвиваючи навички аудіювання, читання та письма, а також надавати можливість вправлятися у підготовленому та непідготовленому мовленні. Перспективи для дослідження полягають у пошуку ефективних методів навчання англійської мови на кожному етапі навчання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Красненко О. М., Лазоренко Л. В. Компетенції ХХІ століття та методи їх розвитку на заняттях англійською. *Лінгвістичні та методичні проблеми вивчення іноземних мов на природничих факультетах. Міжкафедральний збірник наукових праць*. Київ : ПП АЗІАЗ. 2020. № 7. С. 93–106.
2. Kharchenko T., Khrystych N. Implementation of a personality-oriented approach in higher education in France. *PNAP. Scientific Journal of Polonia University. Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej*, 2022. 50. № 1. pp. 59–68. DOI: <https://doi.org/10.23856/5007>
3. Khrystych N. S. The communicative approach and motivation in learning English. *Матеріали VIII-ої Міжнар. наук.-практ. конф. «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи, діалог у розвитку наук і освіти»*. Ужгород. нац. ун-т. 30 квітня 2020 р. 2020. С. 269–270.